

«چشمه شبنم»

(له موزوني دري ژباړې سره، د لنډيو نوي ټولگه)

د پښتو لنډيو د ټولگو د پېژندنې په لړ کې دا ځل د «چشمه شبنم» ټولگه باندې خبرې کوم. دا کتاب د څلور سوه اته شپېته (۴۶۸) لنډيو هغه ټولگه ده چې د هېواد پياوړي فرهنگي عبدالله شادان د پښتو لنډيو له نورو ټولگو څخه انتخاب او بيا يې په شاعرانه ذوق سره په موزون ډول دري ژبې ته ژباړلي دي، خو تر هر څه مخکې د ښاغلي عبدالله شادان لنډه پېژندنه چې د لنډيو ژباړې يې له ډېر پخوا راپيل کړې دي او دا ټولگه يې د کار يوه نه هېرېدونکې بېلگه ده.

د ښاغلي شادان بيوگرافي په دري ژبه په ويکيپېډيا کې راغلي ده، چې زه به يې په لنډون سره پښتو ته راوژباړم:

عبدالله شادان:

«عبدالله شادان په ۱۳۲۷ لمريز کال په کابل ښار کې په يوه روڼادې کورنۍ کې زېږېدلی دی. تر ليسي وروسته کابل پوهنتون ته تللی دی او هلته يې حقوق او سياسي علوم لوستي دي. تر فراغت وروسته يې د افغانستان په ستره محکمه کې د قضا مجلې د مرستيال په توگه دنده پيل کړه، خو وروسته له څه مودې راديو افغانستان ته لاړ او هلته يې د هنري ادبياتو په تخليق باندې پيل وکړ او په لومړي پړاو کې يې د راديوبي داستانونو په ليکلو پيل وکړ چې دا داستانونه يې تر ټولو مشهور گڼل شوي دي:

– محکوم به فنا،

– عشق شکوهمندترین،

– ژاندارک،

– سپیده دمید،

– داستان‌های توره،

– وطن پناه منی،

– کودکان فردا.

عبدالله شادان شاعري هم کړي ده او تر ټولو مشهور شعر يې ځينو سندر غاړو له موسيقي سره زمزمه کړی دی، د یاد شعر لومړی بیت دا دی:

وقتی عاشق شوی راز دلته گفته نتانی چقدر سخته خدایا، چقدر سخته خدایا

عبدالله شادان یو ځل ایران ته د یوه لنډمهالي کورس لپاره لاړ او د «برنامه جوړولو» او «د تلویزیوني پروگرامونو ډایرکت» کورسونه یې ولوستل، د ۱۳۵۶ کال په حوت میاشت کې بېرته وطن ته راستون شو او د تلویزیوني پروگرامونو ډایرکت یې پیل کړ چې د افغانستان د ملي تلویزیون لومړنی سندرې، تمثیلي پارچې یې بڼې بېلگې دي، له هغې ډلې نه د احمدظاهر مشهوره سندرې: «لیلی لیلی لیلی جان» د عبدالله شادان په لارښوونه او ډایرکت ثبت شوي ده.

عبدالله شادان په ۱۳۵۹ کال کې د افغانستان د تلویزیون د رئیس په توګه وګمارل شو او وروسته تر هغه د رادیو تلویزیون د دولتي کمیټې د معین په توګه وګمارل شو.

عبدالله شادان د افغانستان په رادیو تلویزیون کې د خپلو کاري فعالیتو په لړ کې یو شمیر بدلونونه او تنوعات رامنځته کړل چې د مثال په ډول یې دا کارونه د یادولو وړ دي:

– رادیو تلویزیون یې د هنرمندانو او فرهنګیانو په کور بدل کړ،

– موسيقي يې په څو برخو (کلاسیک، غزل، محلی، د ورونو قومونو موسيقي، تکنوازی او آماتور) وویشله او د خپرولو لپاره یې ځای او وخت ورته وټاکه،

– د موسيقي د نویو ډلو ایجاد لکه: د باران ډله، جامي ډله او نور،

– د تلویزیوني فلمونو جوړول لکه: دختری با پیراهن سفید، کیفر، دهکده من او نور،

شادان د سینما په برخه کې دا کارونه تر سره کړي دي:

– عبدالله شادان د یوه ممثل په توګه په سینمائي فلم کې هم رول لوبولی دی چې «رابعه بلخي» سینمائي فلم د داودفارانی او خالق علیل په ډایرکت جوړ شو و،

– دغه راز شادان د افغان فلم د مؤسسي د ځینو اخباري او مستندو فلمونو له پاره نریشن لیکلی دی،

– دغه راز شادان د «کودکان فردا را می‌سازند» او د «حماسه عشق» سینمائي فلمونو لپاره د فلمنامي لیکل هم کړي دي،

نور فرهنگي او ادبي کارونه:

- د «گاو صندوق» او «دیوار» نمایشنامو ډایرکت چي د هېواد پیاوړو او نوموتو ممثلینو استاد بیسد او استاد عزیزالله هدف رول په کي لوبولی دی،
- د ممثل په توگه د رادیويي پروگرام (افسانه‌های ابرای جهان) کي رول لوبول،
- په تیاتري پروگرام کي د شعر د دکلمي په دوه ساعته خپرونه کي گډون چي بناغلي احمدشاه علم یي ډایرکت کاوه،
- په غریزه بڼه د افغانستان د مطبوعاتو تاریخ (له شمس النهار څخه تر نن پوري)

- د «جرعه ای از شراب کهنه عشق» ترسرلیک لاندې د دري ژبي د لرغوني شعر د غورچاڼ دکلمه. په دې پروگرام کي چي دوه شپېته (۶۲) برخي یي درلودې، له رودکي رانیولي تر نن پوري د دوه سوه (۲۰۰) شاعرانو لنډه بیوگرافي او د شعرونو بېلگي له خوندوري موسیقي سره مل وړاندې شوي دي.

په افغانستان کي د عبدالله شادان وروستی دولتي دنده د افغانستان د ژورنالستانو اتحادیي ریاست و، خو په ۱۹۹۲ م کال کي د افغانستان د امنیتي وضعي د خرابیدو په وجه اړوت چي له وطن څخه مهاجر شي، په پای کي لندن ته ورسېد او هلته یي د بي بي سي رادیو په فارسي برخه کي کار پیل کړ.

عبدالله شادان له سیما عثمان شادان سره واده کړی، دوه اولادونه لري او اوس له خپلي میړمني او اولادونو سره د انگلستان په لندن ښار کي ژوند کوي.»

او اوس «چشمه شبنم»:

د بناغلي عبدالله شادان تر ټولو وروستی فرهنگي کار چي زما له نظره تېر شوی دی، همدا د پښتو لنډیو انتخاب او دري ژبي ته موزونه ژباړه (چشمه شبنم) ده چي په همدې مقاله کي به خبري پري وشي.

په همدې څو تېرو ورځو (۲۰۲۳/۰۱/۱۰) کي خیر شوم چي د بناغلي عبدالله شادان له لوري یو شمېر لنډی انتخاب، په یوه ټولگه کي راټولي او وروسته تر هغه په ډېري حوصلي یادي لنډی په هنرمندانه ډول له پښتو نه دري ژبي ته په موزون ډول ژباړل شوي دي.

د استاد دستگیر نایل د **معلوماتو** له مخي په یاد کتاب کي څلورسوه اته شپېته (۴۶۸) لنډی راټولي شوي او په موزون ډول ژباړل شوي دي. زه د بناغلي عبدالله شادان د دي فرهنگي کار درناوی کوم او مننه ځيني کوم چي د استاد بېنوا پر پل یي پل کېښود او په اوسني وخت کي یي د پښتو لنډیو یوه بله ټولگه له دري منظومي ژباړي سره ټولو لوستونکو او د پښتو لنډیو مینوالو ته وړاندې کړه.

په اوسني میدیا د ترټولو شوخ بچي (فیسبوک) په لمن کي تر ښو شیانو ډېر هغه څه خپرېږي چي په لوستلو او لیدلو نه ارزي، خو کله - کله یوه نیمه خبره یا داسي څه سړي ته په مخه ورشي چي د ډېر ښه او کاري ارزښت لرونکي وي.

څه موده مخکي ما ته په فیسبوک کي د لنډیو د یوي داسي ټولگي نوم او معلومات په مخه راغلل چي ما ته له انتظاره لري او سم د کار مواد په کي وو. د لنډیو دا ټولگه **«چشمه شبنم»** نومېږي. د دي ټولگي په باب معلومات د دانشمند دوست استاد دستگیر نایل په فیسبوپاڼه کي په مخه راغی. زه چي په همداسي ټولگو او همداسي موضوع او معلوماتو پسې سرگردانه گرځېدم، نو مي دا معلومات غنیمت وگڼل، کاپي مي کړل او څو شپې وروسته مي له بناغلي نایل نه د يادي ټولگي په باب د نورو معلوماتو غوښتنه هم وکړه، ده هم په

فرهنگي او علمي بزرگواري سره ما ته زما ټول غوښتنی معلومات راولېږل چې زه همدلته د زړه له تل نه مننه ځني کوم.

د لنډيو د دې نوي ټولگي (چشمه شبنم) په باب د نایل صاحب په پوست کي کوم معلومات چې اېښودل شوی و، دلته يي له تاسو درنو لوستونکو سره شریکوم:

«چشمه ی شبنم!»

«چشمه ی شبنم» نام کتابی از جناب عبد الله شادان است که این روزها بدستم رسید. از ایشان اظهار سپاس می کنم. کتاب چشمه ی شبنم، در سال 1400 خورشیدی از طرف انتشارات (آن) که دارای 256 برگ است، در 500 نسخه درهرات به چاپ رسیده است. جناب عبد الله شادان، از فرهنگیان فر هیخته، سخنور توانا، دکلیماطور خوش صدا وگرداننده نام اشنای بر نامه های ادبی و «زمزمه های شب هنگام» رادیو تلویزیون افغانستان بودند. در باره ء لنډی های زبان پشتو و برگردان ان به زبان پارسی تا کنون هیچکس و یا اندک کسانی چنین همت و خدمت بزرگی به زبان و فرهنگ را کرده باشد. در این کتاب، 468 «لنډی» پشتو گرد آوری و سپس به زبان پارسی به گونهء نظم، برگردان شده است. به همه معلوم است که «لنډی» های زبان پشتو، یکی از غنی ترین و مردمی ترین شعر، فرهنگ و سروده های کلتوری زبان پشتو است که هم در میان مکتب خوانده ها و هم مردم عام بکار برده شده و زمزمه می شوند. لنډی ها، احساسات عمیق عاشقانه، حماسی، اخلاقی و روان شناسانه ی مردم عام، عشق ها، امید ها و نا امیدی ها، قهرمانی ها و احساسات میهن پرستانه را انعکاس داده اند. شاعر و یا شاعران این نوع شعر ها، معلوم نیست و هر شخص بیسواد و با سوادی توانسته است با سرودن این لنډی ها، بر غنای فرهنگ و زبان بیفزاید. اینجا چند لنډی را بعنوان مثال از این کتاب با برگردان پارسی ان می اورم با معذرت که درکیبورد، برخی از حروف پشتو نبود اشتباه تایپ شده است:

- خبری کوی شونډی دی ریژدی
لکه سورگل چه د سهار شمال وهینه

(سخن که می گویی، لب هایت می لرزد
مانند گل سرخی که بران باد صبحگاهی می وزد.)

- بیلتون دی قدر په ما زیات کرو
تلی د پښو به دی په سترگو ښکلومه

(جدایی کرد قدرت نردم افزون
حالا کف پای تو را با دیده گان خود می بوسم)

- په خپل وطن می خدای مر کی
چه د جانان توره لونگی می کفن شینه

(در وطن میراندم پروردگا را
تا سیه دستار جانانم شود بهرم کفن)

- اول می زله، ذری ذری کری
هله ناری کلی چه مین درباندي یمه

(اول دل مرا ذره ذره کردی
حالا با فریاد می گویی که عاشق تو هستم)

- بیلتونه مخ دی مولا تور که
چی ورائوی د عاشقانو جور کورونه

(جدایی، خدا رویت را سیاه کند
که تو خانهء اباد عاشقان را خراب میکنی)

- که خوله می اخلیی، زر بنه واخله
د کلا بناته میلمانه راغلی دینه

(اگر می گیری از من بوسه یی، پس زود بگیر
که پشت قلعه مهمانان رسیدند.)

برای جناب شادان عمر دراز و قلم پُر بار، ارزو دارم.»

ما چي کله پاسنی معلومات ولوست، نو مي په کامنت کي داسي ورته وليکل:

«سلام استاد بزرگوار نایل صاحب!

مطلب زیبا و جالب تان را در مورد مجموعه جدید لنډی ها خواندم، خیلی جالب بود و باعث مسرت اینجانب گردید.

در قدم نخست متشکرم از دوست فرزانه آقای عبدالله شادان که یک مجموعه از لنډی های زبان پښتو را جمع آوری و په زبان دری برگردان، چاپ و برای خوانندگان هردو زبان دری و پښتو په حیث یک تحفه گرانبها پیشکش نموده اند.

از شما بزرگوار هم جهان سپاس که در معرفی این مجموعه ارزشمند رول به سزا بازی نموده اید.

من از چندین سال بدینسو در عالم مهاجرت دست به گرد آوری لنډی های ناب و جدید پښتو زده ام و تا به حال سه مجموعه جمع آوری نمودم که دو مجموعه ان په شکل آنلاین تقدیم علاقمندان لنډی شده و مجموعه سومی هم به زودی پیشکش خوانندگان عزیز خواهد شد.

در مجموعه نخست در پهلوی شناسایی، تاریخچه، شکل و محتوی لنډی ها، تمام مجموعه های لنډی ها که چاپ شده اند و از نظر من گذشته اند، به معرفی گرفته ام. حال میخواهم که در مورد مجموعه «چشمه شبنم» که آقای عبدالله شادان جمع آوری و ترجمه نموده اند، چند سطر بنویسم.

اگر زحمت نمیشود چند صفحه کتاب را از روی لطف فرهنگی برایم عکاسی نموده و در مسنجر بفرستید. صفحات مورد نظر من اینهاست:

- صفحه معرفی کتاب،

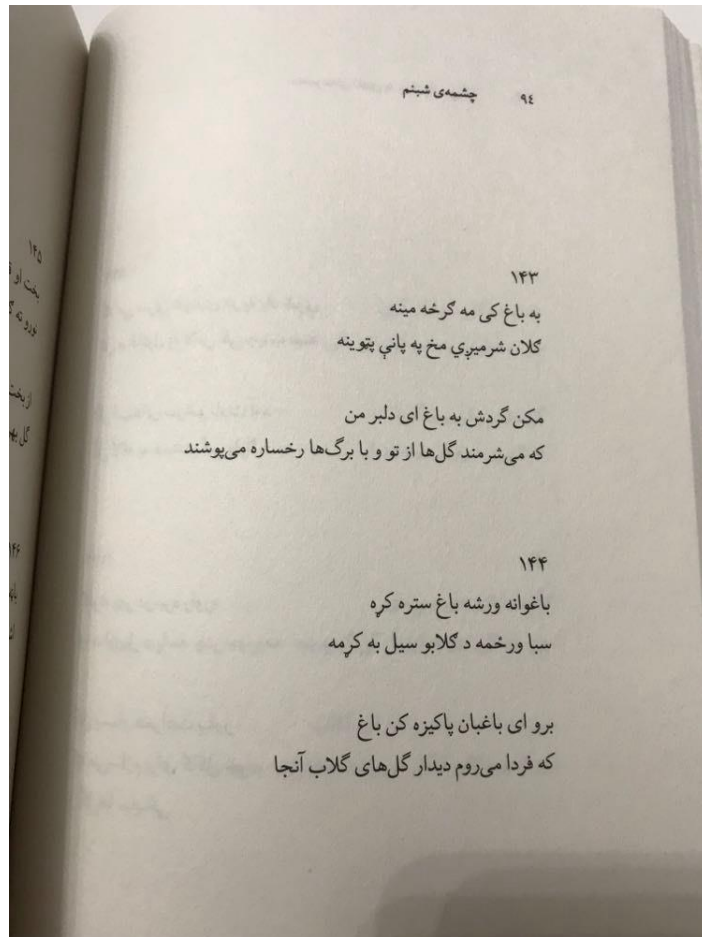
- اگر مقدمه بر کتاب نوشته شده باشد، یا تمام صفحاتش و یا چند صفحه مهم آن را،

- چند صفحه متن کتاب را به گونه مثال کار دارم.

از همکاری فرهنگی و مهربانی استادانه تان قبلاً سپاسگزارم،

کوچک شما پوهندوی آصف بهاند»

د کومو پانو او عکسونو معلومات چي ما له بناغلي نایل خخه غوښتي وو، ده په ورین تندي او ډېر ژر ما ته راولېږل چي یوه بېلگه یې دا ده:

د لنډيو راتولونه او د هغو په باب څېړنه هر کله نوې او اړينه ده، ځکه دا د پښتني فولکلور يو داسې توکيدونکی او هره ورځ غوړيدونکی ژانر دی، چي څومره نوی را زرغونېږي، هغومره تولیدو، نوې کار، نوې څيړنې او لا نويو ژباړو ته اړتيا لري.

ما (آصف بهاند) د پښتو لنډيو په باب د خپلو څېړنو په لړ کې، د پښتو لنډيو د چاپ شوو ټولگو په هکله په «لنډی د ثبتولو ستونزه» کتاب کې داسې ليکلي وو:

«له کومو مآخذونو نه چي لنډی را اخيستل کېږي، د اوسنيو لاس لرلو موادو له مخې چي زمور په واک کې دي، هغه مجموعې دي چي په سم يا نا سم ډول، چاپ شوي دي، چي ځيني يې د علمي - رسمي مرکزونو له خوا او ځيني يې بيا په مستقل ډول خپرې شوي دي.»

او هلته مي د پښتو لنډيو دا لاندي ټولگي معرفي کې وي:

- پښتني سندرې،
- پښتو لنډۍ (د بينوا ټولگه)،
- پښتو لنډۍ (د اکاډيمۍ ټولگه)،
- روحي سندرې (لومړۍ ټوک)،
- روحي سندرې (دويم ټوک)،
- گل ټپي په دريو ټوکونو کې،
- سپورميه کرنگ وهه رالوپره،
- نننۍ لنډۍ (د نا کراره کلونو ټپي)،
- ويښي جذبي روغ توپانونه،
- د لنډيو يوه ټولگه او دوه کتابونه،
- د ميني ټپي،
- د پښتو شعر هندسي جوړښت،
- ادبي هڅي،
- پښتو لنډۍ، مصري، ټپي،
- پښتني سندرې،
- پښتو سندرې،
- لنډۍ ها.

تر دې وروسته هم د لنډيو ځينې ټولگې او د لنډيو په باب څېړنې چاپ شوي دي لکه:

- ۱ - «د بودۍ ټال» د محمد الله هميم ټولونه،
- ۲ - «د فولکلور شهۍ» (د لنډيو په اړه څېړنيزې مقالې) د اکادميسن سليمان لايق تاليف.
خو څنگه چې دا دوه پاسني کتابونه ما تر اوسه نه دي تر لاسه کړي، ځکه مي څه نه دي ورباندې ليکلي.
د ښاغلي شادان تر دې هڅې مخکې هم پښتو لنډۍ نورو ژبو ته ژباړل شوي دي او ډېرې کاميابې ژباړې او هڅې گڼل شوي دي چې د څو ژباړو يادونه به يې د بېلگې په ډول دلته وکړم:
- ۱ - د بينوا صاحب «پښتو لنډۍ» ټولگه،
- ۲ - د الهام صاحب «لنډۍ ها» ټولگه،
- ۳ - د ډانمارکي محقق ينس انه فولدسين (Jens Enevoldsen) «سپورميه کرنگ وهه رالوپره» ټولگه، چې يوشمېر لنډۍ او پښتو متلونه يې انگليسي ژبې ته ژباړلي دي،

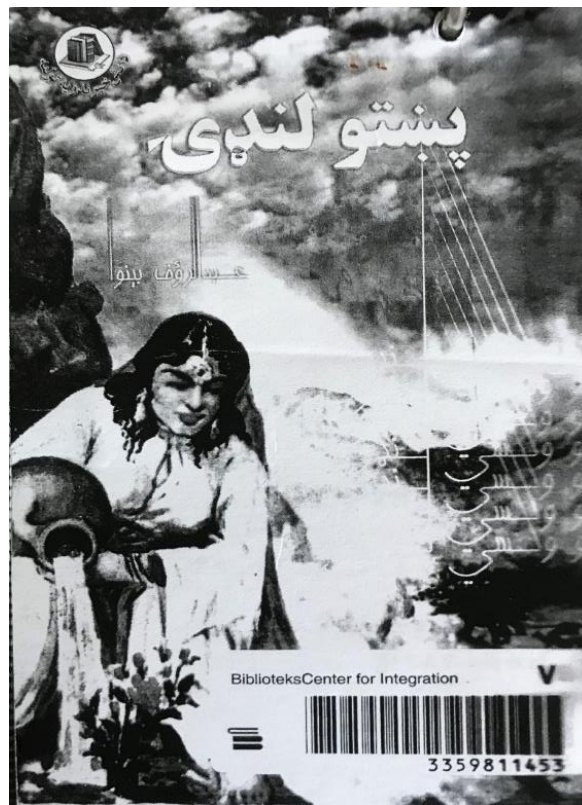
۴ - د ډنمارک د درسي نصاب په مرستندوی درسي کتاب (نړيوالې کيسې) کې شپږ پښتو لنډۍ په ډنمارکي ژبې ته ژباړل شوي دي،

۵ - د مجيب مهرداد ژباړه، له پښتو ژبې نه دري ژبې ته جالبه ژباړه ده، خو ډېرې نه، بلکې څو محدودې لنډۍ يې ژباړلي دي او ما په هماغې نېټې يوه مقاله پرې وليکله او خپره مې کړه.

ما د لنډيو په باب په خپلو پخوانيو څېړنو کې د يادو دوو ټولگو (د بېنوا صاحب «پښتو لنډۍ» ټولگه، د الهام صاحب «لنډۍ ها» ټولگه) په باب چې کومې خبرې کړي دي، څنگه چې د شادان صاحب له ټولگې سره يې موضوع يوه ده، نو زه به هغه خبرې دلته يوځل بيا رانقل کړم:

- پښتو لنډۍ:

(د استاد عبدالروف بېنوا په زيار، لومړۍ چاپ: ۱۳۳۷ ل، دويم چاپ: ۱۳۸۷ ل کال.)

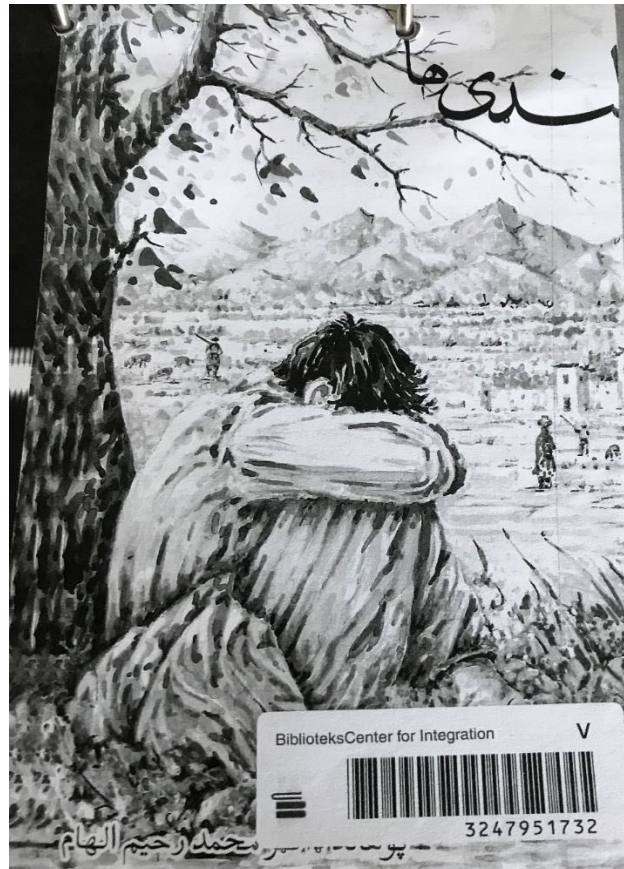

د دې مجموعې لومړۍ چاپ له رنگه انځورونو (نقاشي) سره د لنډيو دري او انگليسي ژباړه هم درلوده. په دويم چاپ کې له دري او انگليسي ژباړې سره اردو ژباړه هم ورزياته شوې ده. د لنډيو دا ټولگه ما په کابل کې ليدلې - لوستلې وه او اوس يې دويم چاپ (۱۳۸۷) په واک کې لرم.

(پښتو لنډۍ، د استاد عبدالروف بېنوا په زيار، دانش خپرندويه ټولنه، ۱۳۸۷ کال)

- د «لنډۍ ها» ټولگه او پوهاند رحيم الهام:

د لنډيو د ټولگو او منابعو د پيژندنې په برخه کې مې دا ځل د «لنډی ها» تر سر ليک لاندې يوې ټولگې ته لاس رسې پيدا کړی دی چې د لنډيو د مقالو په دې برخه کې خبرې ور باندې کيږي.

«لنډی ها» د لنډيو د هغې مجموعې نوم دی چې د پوهاند رحيم الهام په زيار او هڅې د لنډيو په باب له يوې مقدمې (درې او پښتو) له يو شمير لنډيو او په درې ژبې باندې له ژباړې سره، په ۱۳۷۹ کال کې د «اريک» د گرځنده کتابتونونو د ادارې له خوا خپره شوي ده.

په کتاب کې لومړی د خپرونکي ادارې ياد داشت راغلي دی. په دې ياد داشت کې د «اريک» د نشراتي موسسې د تاريخ او کار پر څرنگوالي باندې خبرې شوي دي. وروسته له هغه د لنډيو په باب د درانه استاد پوهاند محمد رحيم الهام مقدمه په دوو ژبو (پښتو- درې) باندې راغلي ده چې د لنډيو په باب نوي او د پام وړ ټکي په کې شته.

پوهاند الهام د لنډيو په باب له معمولي او چوکاټي خبرو ور آخوا، نور نظريات لري چې مهم ټکي يې دا دي:

«لنډی د پښتو شفاهي اشعارو يو ډول دی چې له دوو نا برابرې مسرېو څخه جوړه ده. لومړنۍ مسرې يې ۹ او دويمه يې ديارلس سيلابه لري. په لومړۍ مسرې کې يې فشار پر څلورم او په دويمه مسرې کې يې فشار پر څلورم، اتم او دولسم سيلاب واقع کيږي.

لنډی قافيه نه لري او دويمه مسرې يې د «a» په ترنمي غږ پای ته رسيږي. وزن يې آهنگوال ايقاعي دی او د معمولو عروضي وزنونو څه نښې په کې نه څرگنديږي.

د ټولنپېژندنې او بڼکلا پېژندنې د تحلیل په رڼا کې د لنډيو ارزښت موندنه او په علمي بڼه د شکل او مضمون او د هغو يو بل سره مناسبت، بررسي او څېړنه ډیره کمه شوي ده...

لنډی د پېدايښت پېلامه تر اوسه نه ده معلومه او داسې بریښي چې تر اسلام د مخه د پښتو د زرو هیجایي شعرونو یادگار او پاتې شوني وي ...

تر اوسه د لنډيو له لږو ډيرو ۲۲ مجموعو په هکله معلومات لرو چې ۱۳ يې چاپي نسخې او نورې قلمي دي او...»

(الهام محمدرحيم، لنډی ها، خپرندوی: اداره کتابخانه های سیار اریک، د پښتو مقدمې و- ز مخونه)

د زیاتو معلوماتو لپاره لوستونکي کولای شي چې «لنډی د ثبتولو ستونزه» زما یو برېښنايي اثر ۲۳ ام مخ او ۴۳ ام مخونو ته سر ورښکاره کړي.

اوس به بیا راشو د «چشمه شبنم» ټولگي ته:

د لنډيو دا ټولگه تر اوسه ما نه ده تر لاسه کړې، خو د چشمه شبنم مقدمه او هغه مواد چې د دې مقالې د لیکلو لپاره زما په کار و، اوس مې په اختیار کې دي.

د ښاغلي شادان له خوا د پښتو لنډيو دا هنري ژباړه او کومه سرريزه چې ده پر دې ټولگه باندې لیکلي ده، له هغه نه په ټول کې د لنډيو د جغرافيايي او د لنډيو دویونکو د سمې پېژندنې داسې انساني او هنري پیام رسول کېږي چې له هغه نه د لوړو هنري مسایلو ترڅنگ د پخلاینې او وروولې یو لوړ پیام هم تر لاسه کېدای شي.

د «چشمه شبنم» په سرريزه کې راغلي دي چې ښاغلي شادان څنگه او کله د لنډيو ژباړه پیل کړه، څنگه ده خپلې لیکلې او ژباړلې پاتې له لاسه ورکړې، څنگه یې بېرته د لنډيو ژباړې ته مخه کړه چې حاصل د لنډيو او د هغو له موزوني هنري ژباړې سره داسې یوه ټولگه ده چې د هنر او بڼکلا ډېر ښه سمبول یې گنلی شو.

(چشمه شبنم (مجموعه لنډی های زبان پښتو)، مترجم: عبدالله شادان، انتشارات آن، هرات - افغانستان، سال: ۱۴۰۰ هـ ش)

دا لاندې د «چشمه شبنم» د سرريزې د یوه مخ عکس دی چې شادان صاحب د لنډيو د ژباړې د څرنگوالی او د خپل کار د موخې په باب په کې غږېدلی دی:

ترجمه‌ها با توفان حوادث روزگار به باد فنا رفت. سال‌های بعد، زمانی که دیگر با خانواده‌ام ناگزیر به ترک میهن و در بریتانیا مهاجر شدم فرهیخته‌ای مرا به یاد آن ترجمه‌ها انداخت. روزی از روزها با تنی چند از صاحب‌دلان در خانه‌ی زنده یاد داکتر عبدالاحمد جاوید بودیم. او ورق‌پاره‌ای را به من داد. در آن، سه یا چهار لندی به فارسی برگردانده شده بود. پرسید که کار من بوده؟ گفتم نه! اما همین کاغذپاره مرا واداشت تا دوباره به فکر برگردان شماری از لندی‌ها به شعر و یا برگردان آهنگین آنها به فارسی دری بیفتم. می‌خواستم مجموعه و یا گزینه‌ای از لندی‌ها را به دست آرم تا بتوانم جنگی از برگردان آنها فراهم سازم اما کار و تلاش برای تأمین معیشت، فرصت جست‌وجوی آن را نمی‌داد.

سرانجام، پس از گذشت بیش از یک‌ونیم دهه، دو دوست همکارم در دفتر بی‌بی‌سی دو مجموعه‌ی بزرگ لندی را در اختیارم قرار دادند. یکی «پشتو لندی» چاپ کابل و دیگری «روهی سندری» چاپ پشاور. هر دو مجموعه حاوی حدود سی هزار لندی‌اند. ازین شمار، شاید بیش از ۸۰ درصد لندی‌ها در هر دو مجموعه همسان آمده‌اند؛ اما آنچه این دو جنگ را از هم متمایز می‌سازد، املا‌ی آنهاست. «روهی سندری» که در پشاور چاپ شده، املا‌ی اندکی متفاوت با املا‌ی «پشتو لندی» چاپ کابل دارد.

من از میان این همه لندی حدود پنجمصد لندی را به فارسی دری به شعر برگردانده‌ام. اگر فرصتی بود و زندگی بود، شاید به برگردان شمار بیشتری ازین دُرَدانه‌های احساس و عاطفه‌ی ادبیات‌مان سعی ورزم. اما امید من این است تا جوانان عاشقِ فرهنگ، این کار را ادامه دهند و در بنای پلِ نیرومند همدلی برای انتقال رساتر احساس و عاطفه و شور و حال یک بخش از مردم دیار پر غنای مان به بخش دیگری از هم‌میهنان سهم بگیرند.

دا یو عام اصل دی چي: «چپري چي کار وي، هلته تېروتنه هم وي» د همدې اصل پر بنا د «چشمه شبنم» په ټولگه کې، په تېره پښتو متن کې ځيني تېروتنې ترسترگو کېږي چې دلته يې د څو مثالونو يادونه کوم:

په ډېر ځايونو کې د لنډيو په بيا ليکنه کې تېروتنه شوې، داسې چې د ځينو لنډيو يوه هجا يا ورنه پاتې ده، يا يوه هجا وراضافه شوې ده. د لاندي لنډۍ په لومړي نيم بيتي کې يوه هجا ور زياته شوې ده (بنايي ټيپي تېروتنه وي) او د لنډۍ شکلي بڼه يې ور خرابه کړې ده:

که عاشقی وای جدایی نه وای

خدایه په در کی به دی څه کم شوی وونه (چشمه شبنم، ۵۷ ام مخ)

بله ستوزه دا ده چې په کتاب کې رانقل شوو لنډيو کې په ځينو لنډيو کې پښتو توري نه دي کارول شوي او د هغو پر ځای يې راټولونکې او ژباړونکې د دري ژبې تلفظ ليکلې دي، لکه: «کړې» د «کړې» په بڼه راوړل شوی دی. دا لاندې يې يوه بېلگه ده:

«اول می زله، ذری ذری کړی
هله ناری کلی چه مین درباندي یمه»

د دې لنډې اصل داسې دی:

اول می زړه ذری - ذری کړې
هله ناری کړې چې مین درباندي یمه

د «چشمه شبنم» د ټولگې کومې بېلگې چې زما په واک کې دي، له دې ښکاري چې ښاغلي عبدالله شادان له پښتو نه دري ژبې ته په ژباړه کې برلاسی دی، لنډې يې ډېرې ښې ژباړلې دي او کله - کله يې موزونه ژباړه دومره خوندوره راغلي ده چې لوستونکي هڅوي چې د «چشمه شبنم» کتاب تر لاسه او ټول ولولي. زه به يې د دري موزونې او خوندورې ژباړې څو بېلگې دلته کېږدم:

زما وروستي دیدار ته راشه
چې په ارمان خاورو ته لار نه شم مینه

ژباړه:

برای واپسین دیدارم ای دلیر بیا پیشم
که با قلب پر از حسرت مرا در خاک نسپارند (چشمه شبنم، ۳۹ ام مه)

*****

ستا د وصال باران و نشو
په نم د سترگو لنډوم د زړه باغونه

ژباړه:

باران وصال تو نیامد
- سیراب کنم باغ دلم با نم چشمان (چشمه شبنم، ۵۷ ام مخ)

*****

یا د خُتن باد رالوتی
یا عنبري زلفي جانان سپرلي دینه

ژباړه:

- یا که این سو می وزد بادِ ختن

يا كه افشان كرده موى عنبرين جانان من (چشمه شبنم، ۷۵ ام مخ)

*****

يار مي په گلو كي بيده دي
د سپيني خولي شبنم به زه پري اورومه

ژباړه:

– يار من بر بستر از گل فرو رفته به خواب
شبنمی از بوسه های خویش می بارم بر او (چشمه شبنم، ۹۱ ام مخ)

*****

په باغ كي مه گرځه ميينه
گلان شرمپري مخ په پانو پتوينه

ژباړه:

– مکن گردش به باغ ای دلیر من
که می شرمند گل ها از تو و با برگها رخساره می پوشند (چشمه شبنم، ۹۴ ام مخ)

*****

په وربش لو كي دي خوله راكړه
په غنم لو كي به گپدي درسره وړمه

ژباړه:

– به وقت جَوَدَرَو، يك بوسه ام دادی
گه گندم درو،
پشتاره ها را با تو خواهم برد (چشمه شبنم، ۲۳۶ ام مخ)

*****

حسن دي شته، منكر تري نه يم
دومره غرور ورباندي مه كره تېر به شينه

ژباړه:

– هست زیبایی تو را، منکر نیم

آن قدر مغرور زیبایی مشو، خواهد گذشت (چشمه شبنم، ۲۳ ام مخ)

*****

په صبر - صبر پوره نه شوه
سبا مي نیت دی بی صبری ته ملا ترمه

ژباړه:

- به صبر و صبر مقصودم نه شد حاصل
نیت کردم که بر بندم
په بی صبري کمر فردا (چشمه شبنم، ۲۶ ام مه)

(چشمه شبنم (مجموعه لنډۍ های زبان پښتو)، مترجم: عبدالله شادان، انتشارات آن، هرات - افغانستان، سال: ۱۴۰۰ هـ ش)

د بناغلي شادان د «چشمه شبنم» کتاب کوم مخونه چې د بېلگې په ډول ما ترلاسه کړي دي، له هغو مخونو نه د لنډيو څو نورې بېلگې او ژباړې يې، د دې بحث د بڼه پای لپاره دلته راانقلوم:

کت مي پر لوره غونډۍ کښېږدئ
چې د آشنا د ملک شمال راته راځينه

ژباړه:

بستر من بر بلندای بلنديها نهيد
تا نسيم سرزمين يار من بر من وزد

*****

ځني دي پرېوتې پر ورځو
پټکي دي سم کړه، پر زرگي دي وويشتمه

ژباړه:

موی تو افتاده روی ابروانت
راست کن دستار خود، بر قلب من خنجر زدی

*****

يار مي په زين کې راته کور شو
د پڼو څوکي لگوم خوله ورکومه

ژباړه:

يارم از بالاي زين خم کرده خود را سوی من
می شوم بالا به نوک پا و بوسش میدهم

*****

په صبر صبر پوره نه شوه
سبا مي نیت دی بي صبری ته ملا ترمه

ژباړه:

به صبر و صبر مقصودم نه شد حاصل
نیت کردم که بر بندم
په بي صبري کمر فردا (چشمه شبنم، ۲۶ ام مه)

*****

حسن دی شته منکر تری نه یم
دومره غرور ورباندی مه کره تیر به شینه

ژباړه:

هست زیبایی تو را، منکر نیم
آن قدر مغرور زیبایی مشو، خواهد گذشت (چشمه شبنم، ۲۳ ام مخ)

*****

او خو چې بل شي وروسته مړینه
زړه چی مین شی همیشه لمبی وهینه

ژباړه:

آتش چو فروزان شد، خاموش شود آخر
دل چون که شود عاشق پر شعله بو دایم (چشمه شبنم، ۲۳ ام مخ)

*****

په ما دی څه گری دی خدایه
چي نور دی گل کره زه غوتی ولاړه یمه

ژباړه:

تو با من ای خدای من چه کردی
که کردی دیگران را گل، ولی من غنچه ماندم

*****

په وربش لو کی دی خوله راکړه
په غنم لو کی به گیدی درسره وړمه

ژباړه:

به وقت جَوَدَرَو، یک بوسه ام دادی
گه گندم درو،
پشتاره ها را با تو خواهم برد (چشمه شبنم، ۲۳۶ ام مخ)

*****

بنگری می وو په لاس می نه کړل
په تش مړوند د آشنا غیری ته ورځمه

ژباړه:

داشتم چوری، نه پوشیدم ولی
می روم بی دستبند آغوش یار (چشمه شبنم، ۱۶۲ ام مخ)

*****

بنگری نیم کته که نیم پورته
چه په خالی مړوند دی سر ولگومه

ژباړه:

نیمه چوری هات را بالا بکش نیمه فرو
تا که بگذارم سرم بر ساعد خال تو (چشمه شبنم، ۱۶۲ ام مخ)

*****

آشنا سورگل د کوه طور دی
زه مرغلره د دریاب د غاری یمه

ژباړه:

گل سرخی زه کوه طور یارم است
و من یک دانه مروارید غلتان لب دریا (چشمه شبنم، ۱۳۲ ام مخ)

*****

آشنا گلاب نه گپله مه کره
نازک اندامه همیشه بی وفا وینه

ژباړه:

یارمن، از گلاب گله مکن!
نارک اندام بی وفاست همیشه (چشمه شبنم، ۱۳۲ ام مخ)

*****

مسلمانی په چا کی نه شته
د لاس بنگری می خرڅوی ژرا راځینه

ژباړه:

هیچ کس را نیست آیین مسلمانی دگر
می فرود دستبندم گریه می آید مرا (چشمه شبنم، ۱۱۰ ام مخ)

*****

په لیلا هر سړی مین دی
بخت د هغو دي چه لیلا شی پرې مینه

ژباړه:

همه کس عاشق لیلی ست ولی
بخت آن راست که لیلی بشود عاشق او (چشمه شبنم، ۱۱۰ ام مخ)

*****

په باغ کی مه گرځه مینه
گلان شرمیری مخ په پانی پتوینه

ژباړه:

مکن گردش به باغ ای دلبر من
که می شرمند گل ها از تو و با برگها رخساره می پوشند (چشمه شبنم، ۹۴ ام مخ)

*****

باغوانه ورشه باغ ستره کره
سبا ورخمه د گلابو سیل به کر مه

ژباړه:

برو ای باغبان پاکیزه کن باغ
که فردا میروم دیدار گل های گلاب انجا (چشمه شبنم، ۹۴ ام مخ)

*****

چی د زرگی مینه پی نه وي
مین پی مه کری د ملا په تاویزونه

ژباړه:

ندار اگر عشق ناشی ز دل
نسازیدش عاشق به تعویز آخوند ها (چشمه شبنم، ۹۱ ام مخ)

*****

یار می په گلو کی بیده دی
دسپینی خولی شبنم به زه پرې ورومه

ژباړه:

یار من بر بستر از گل فرو رفته به خواب
شبنمی از بوسه های خویش می بارم بر او (چشمه شبنم، ۹۱ ام مخ)

*****

دنیمو شیو سندرې خوند کا
خوک به مین وي خوک به ورک له ملکه وینه

ژباړه:

سرود نیمه شب ها لذت آرد
یکی عاشق بود آن دیگری دور از وطن نالد (چشمه شبنم، ۷۵ ام مخ)

*****

یا د خوتن باد را الوتی
یا عنبری زلفی جانان سپرلی دینه

ژباړه:

یا که این سو می وزد باد ختن
یا که افشان کرده موی عنبرین جانان من (چشمه شبنم، ۷۵ ام مخ)

*****

ستا د وصال باران و نشو
په نم د سترگو لنډوم د زړه باغونه

ژباړه:

باران وصال تو نیامد
سیراب کنم باغ دلم با نم چشمان (چشمه شبنم، ۵۷ ام مخ)

*****

که عاشقی وای جدایی نه وای
خدایه په در کی به دی څه کم شوی وونه

ژباړه:

اگر عاشقی بود و هجران نبود
چه کم می شد از بار گاه تو پروردگار! (چشمه شبنم، ۵۷ ام مه)

*****

زما وروستی دیدارته راشه
چی په ارمان خاوروته لار نه شم مینه

ژباړه:

برای واپسین دیدارم ای دلبر بیا پیشم
که با قلب پر از حسرت مرا در خاک نسیارند (چشمه شبنم، ۳۹ ام مه)

*****

باده د یار حالونه راوړه
ظالمان شته دي ما ويار ته نه پریردینه

ژباړه:

بیار احوال یارم را تو ای باد!
که اینجا ظالمانند و مرا با یار نگذارند (چشمه شبنم، ۳۹ ام مه)

(چشمه شبنم (مجموعه لندهای زبان پینتو)، مترجم: عبدالله شادان، انتشارات آن، هرات - افغانستان، سال: ۱۴۰۰ هـ ش)

www.dawatmedia24.com